

PLODNOST A PORODNOST V ČR A EVROPĚ

Trendy v reprodukčním chování obyvatel nejsou tématem pouze pro rodinnou politiku. Dopadají na celou řadu oblastí: trh práce, zajištění na stáří, vzdělávání atd. Jaké jsou trendy v České republice a v Evropě a jaké faktory na ně mají vliv?

PORODNOST A PLODNOST V ČR

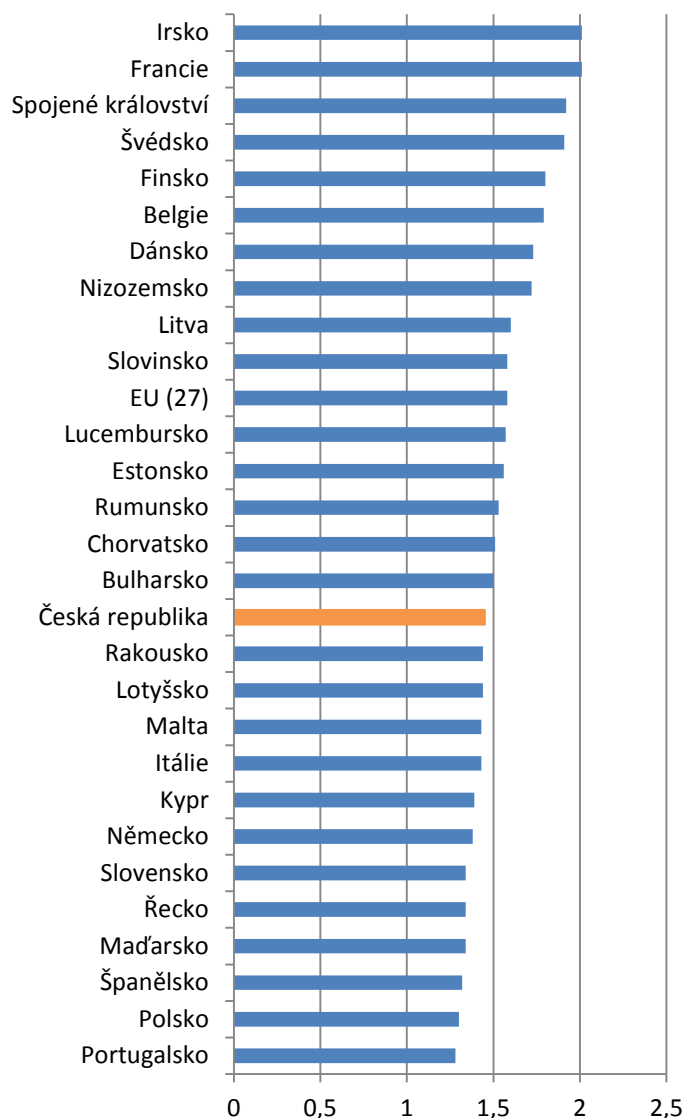
Není neznámým faktem, že míra porodnosti v České republice dlouhodobě klesá. Na počátku 90. let byl počet narozených dětí vyšší než 120 tisíc. V roce 2012 se živě narodilo 108,6 tisíce dětí. Klesající trend byl přerušen v polovině první dekády nového století, kdy počet narozených dětí zejména oproti přelomu století vzrostl. Od roku 2009 však opět klesá. Dočasná změna trendu byla způsobena odloženým zakládáním rodiny silných ročníků 70. let, které začaly rodit děti zejména po roce 2000. Nyní tato vlna opět odeznívá.

Podobný vývoj můžeme sledovat i na ukazateli míry plodnosti. V roce 2012 byla úhrnná míra plodnosti v ČR na úrovni 1,45. V roce 1992 to bylo 1,72. Prosté míry reprodukce 2,1 dítěte na ženu dosahovala plodnost na našem území naposledy v 70. letech.

Změny v uvedených ukazatelích souvisejí s širšími změnami reprodukčního chování obyvatel Česka jako např. s odkládáním zakládání rodiny do pozdějšího věku, snižováním počtu vícečetných rodin nebo nárůstem počtu domácností tzv. singles a lidí, kteří zůstávají dobrovolně bezdětní.

V rámci Evropy patří Česká republika mezi země s nejnižší mírou plodnosti. Nižší plodnost je např. ve všech našich sousedních státech nebo ve státech na jihu Evropy. Naopak nejvyšší míru plodnosti v Evropské unii má Irsko a Francie, a to dokonce na úrovni prosté míry reprodukce. Této hranici se blíží ještě Spojené království a Švédsko.

Úhrnná míra plodnosti v EU v roce 2012
(zdroj Eurostat)

PROBLÉMY

Změnám v demografických trendech čelí celá Evropa. Snižující se podíl mladší generace ve společnosti znamená výzvu pro budoucnost sociálních států. Jak zajistit finanční zabezpečení pro starší generaci? Čím budou zaplacený penze dnešních mladých? Kromě toho se dnešní Evropa potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí a v mnohých státech také s vysokou nezaměstnaností lidí v předdůchodovém věku.

V České republice je problém nezaměstnanosti ve srovnání se zbytkem Evropy méně palčivý, avšak i zde se zvyšuje nezaměstnanost mladší generace, což se může odrážet i v reprodukčním chování obyvatel.

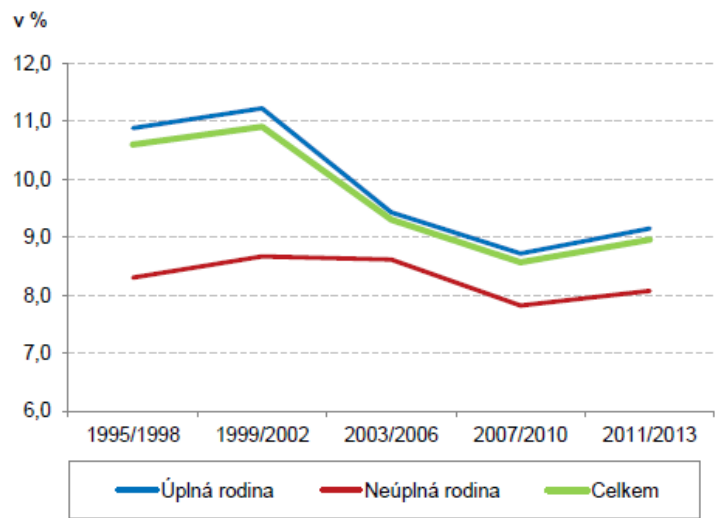
FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ZAKLÁDÁNÍ RODINY

Zakládání rodin ovlivňuje řada faktorů jak ekonomického, tak hodnotového charakteru. Pro dnešní mladou generaci rodina stále hraje důležitou roli, avšak zdroje seberealizace vidí i v jiných oblastech.

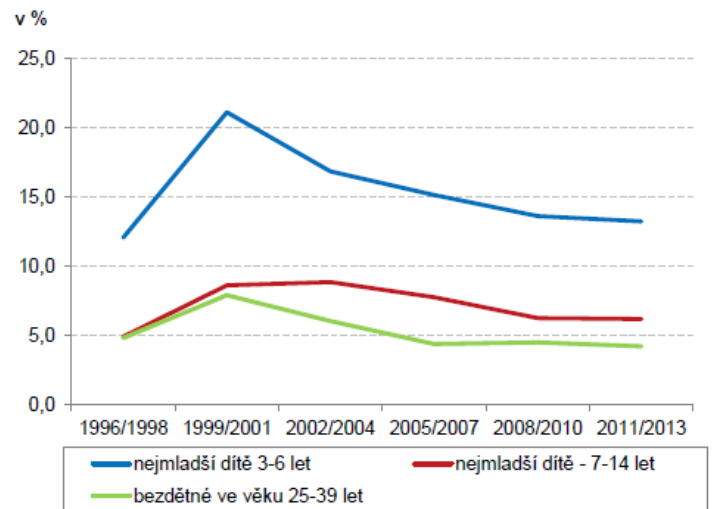
Výzkumy ukazují, že lidé na založení rodiny oceňují zejména zvýšení osobní spokojenosti. Zejména ženy se však potýkají se zhoršeným postavením na trhu práce, a to i přes to, že ženy dosahují vyššího vzdělání než muži.

Podle zprávy Českého statistického úřadu zveřejněné 7. května má dnešní mladá generace těžší podmínky pro zakládání rodiny. Mladí lidé déle studují a na trh práce nastupují později. Proto pak často mají ve věku, kdy by měli zakládat rodiny, nedostatečné příjmy pro zajištění přiměřeného bydlení. Příjmy rodin s dětmi jsou horší než rodin bez dětí či domácností jednotlivců. Riziko chudoby je nejvyšší u neúplných rodin s dětmi.

Podíl částečných úvazků u zaměstnaných žen s dětmi do 15 let (1995–2013)

Míra nezaměstnanosti žen podle věku nejmladšího dítěte (1996–2013)

Zdroj: VŠPS

Zdroje:
Český statistický úřad
Eurostat

